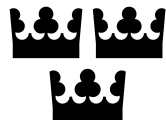

Studiestöd

15

Förslag till statsbudget för 2000

Studiestöd

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagförslag	7
2.1	Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349).....	7
3	Utgiftsområde 15 Studiestöd.....	9
3.1	Omfattning.....	9
3.2	Utgiftsutveckling	9
3.3	Resultatbedömning	10
3.3.1	Tillståndet och utvecklingen inom området.....	10
3.3.2	De viktigaste statliga insatserna inom området.....	10
3.3.3	Effekterna av de statliga insatserna	11
3.3.4	Regeringens slutsatser.....	12
3.4	Anslag.....	12
A1	Studiehjälp m.m.....	12
A2	Studiemedel m.m.....	13
A3	Vuxenstudiestöd m.m.....	14
A4	Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.....	16
A5	Bidrag till vissa studiesociala ändamål	17
A6	Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa lärarutbildningar.....	17
A7	Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar	18

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	5
3.1 Utgiftsutvecklingen.....	9
3.2 Antal studiestödstagare totalt och per kön.....	9
3.3 Antal studerande och utbetalade belopp 1998.....	11
3.4 Anslagsutvecklingen A1.....	12
3.5 Anslagsutvecklingen A2.....	13
3.6 Anslagsutvecklingen A3.....	14
3.7 Anslagsutvecklingen A4.....	16
3.8 Anslagsutvecklingen A5.....	17
3.9 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser A5.....	17
3.10 Anslagsutvecklingen A6.....	17
3.11 Anslagsutvecklingen A7.....	18

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
2. godkänner att under år 2000 lån tas upp i Riksgäldskontoret för det samlade behovet för studielån om 91,1 miljarder kronor (avsnitt 3.4, anslag A2 *Studiemedel m.m.*),
3. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget A5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål*, beställa produktion av studentlitteratur som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 3 000 000 kronor efter år 2000. (avsnitt 3.4),
4. för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 15 *Studiestöd* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
A1 Studiehjälp m.m.	ramanslag	2 397 807
A2 Studiemedel m.m.	ramanslag	9 806 499
A3 Vuxenstudiestöd m.m.	ramanslag	8 195 998
A4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	ramanslag	67 242
A5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	ramanslag	23 935
A6 Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa lärarutbildningar	ramanslag	69 642
A7 Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar	ramanslag	420 324
Summa		20 981 447

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1973:349)¹
dels att 3 kap. 6 § skall ha följande lydelse,
dels att det i övergångsbestämmelserna till lagen (1997:1215) om ändring i
 nämnda lag skall införas en ny punkt, 4, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Studiebidrag lämnas med 750 kro-
 nor i månaden.

3 kap.
 6 §²

Studiebidrag lämnas med 850 kro-
 nor i månaden.

*4. Till den som i annat fall än som
 avses i punkten 2 har påbörjat en fors-
 karutbildning före den 1 april 1998
 lämnas studiemedel enligt äldre före-
 skrifter för forskarutbildning som be-
 drivs under tiden den 1 januari 2000
 – den 31 december 2001.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

---

¹ Lagen omtryckt 1987:303.

² Senaste lydelse 1997:1215.

3 Utgiftsområde 15 Studiestöd

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar kostnader för olika former av ekonomiskt stöd till enskilda under studier. Kostnader för förvaltningen av studiestöden, som sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN), redovisas under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Inom utgiftsområdet anslås medel för dels studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg m.m. för studerande inom främst gymnasieskolan, dels studiemedel i form av studiebidrag och dels medel för räntesubventioner och avskrivning av studielån. Vidare anslås medel för olika former av vuxenstudiestöd samt bidrag för studiesociala ändamål.

Vissa studiestöd är rättighetsstyrda. Detta innebär att anslagsbelastningen, förutom av reglerna för lån och bidrag, främst är beroende av antalet studerande i studiestödsberättigande utbildningar och deras val av studiestöd. Bestämmelserna som reglerar rätten till studiestöd och återbetalningen av studielån finns bl.a. i studiestödslagen (1973:349) och i studiestödsförordningen (1973:418) samt i CSN:s tillämpningsföreskrifter.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen

Milljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
21 919	22 355	19 820	20 981	24 533	24 833

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Tabell 3.2 Antal studiestödstagare totalt och per kön

Studiestöd	Antal studie- stödsragare	Varav kvinnor	Varav män
Studiehjälp	390 000	191 000	199 000
Studiemedel	412 000	235 700	176 300
-gymnasial nivå	113 800	67 100	46 700
-eftergymnasial nivå	298 200	170 000	128 200
Vuxenstudiestöd	180 000	127 000	52 000
-Särskilt utbildningsbidrag	124 495	90 400	34 095
-Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa	25 171	17 323	7 848
-Särskilt vuxenstudiestöd	19 449	14 208	5 241
-NT-svux ¹	8 800	3 900	4 900
-Svux till studerande vid vissa lärarutbildningar	1 200	1 100	100

Källa: Centrala studiestödsnämnden (CSN)

¹ Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar

Under budgetåret 1998 fick nästan en miljon personer någon form av studiestöd. Möjligheten till studielån i de olika systemen har utnyttjats av omkring 362 000 personer. Antalet låntagare uppgick den 1 januari 1999 till drygt 1,3 miljoner personer.

Mellan åren 1997 och 1998 har det totala antalet studiestödstagare ökat med 6,7 %. Detta beror på de pågående satsningarna inom både den gymnasiala vuxenutbildningens område och inom högskoleområdet.

Även utgiftsutvecklingen präglas av dessa stora utbildningssatsningar. Speciellt har efterfrågan på det särskilda utbildningsbidraget varit stor.

Prognosen för utgiftsområdet år 1999 är ca 2,5 miljarder kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Den främsta orsaken till minskningen är att arbetslösa ansökt om studiestöd i mindre omfattning än beräknat, vilket innebär att anslagna medel för det särskilda utbildningsbidraget och särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa inte kommer att förbrukas helt. I övrigt beror den lägre prognosen på en redovisningsteknisk förändring som innebär att avräkningsprinciperna för CSN avseende anslaget A2 Studiemedel m.m. gjorts mer enhetliga. I stället för att som tidigare tillämpa både utgifts- och kassamässig avräkning för olika slag av utgifter under anslaget tillämpas efter förändringen enbart en kassamässig avräkningsprincip. Förändringen innebär att ca 1,1 miljarder kronor avräknas år 2000 i stället för år 1999.

Förändringar

Under perioden den 1 juli 1998 till den 30 juni 1999 kunde arbetslösa få det särskilda utbildningsbidraget i 20 månader. Denna möjlighet upphörde vid halvårsskiftet 1999, vilket innebär att särskilt utbildningsbidrag nu lämnas i högst tolv månader.

Mål

Studiestödet är en viktig del av utbildningspolitiken och skall bidra till att de övergripande målen för detta område uppnås. Studiestödet skall verka rekryterande och därmed bidra till högt deltagande i utbildningen samt ha en utjämnande verkan mellan individer och grupper inom befolkningen och därmed bidra till ökad social rättvisa.

Prioriteringar

Under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn redovisas att regeringen avser att föreslå riksdagen en höjning av det allmänna barnbidraget med 100 kronor per barn och månad i två steg åren 2000 och 2001. Med anledning av detta har regeringen beräknat resurser för en höjning av studiebidraget i studiehjälpen med motsvarande belopp för respektive år.

Kunskapslyftet kommer i stort att ligga kvar på samma nivå som år 1999 fram till och med

första halvåret 2002. Som en följd av detta kommer också studiestödsvolymen i stort att ligga kvar på samma nivå som innevarande år. Anslaget till vuxenstudiestödet nedjusteras dock med 1 miljard kronor för år 2000 på grund av en minskad efterfrågan på det särskilda utbildningsbidraget till följd av att det från 1 juli 1999 inte längre utbetalas mer än under maximalt 12 månader. Dessutom gör regeringen bedömningen att efterfrågan minskar p.g.a. en sjunkande arbetslöshet. Skulle det visa sig att efterfrågan överstiger prognosen för år 2000 finns det på anslaget beräknade anslagssparande från innevarande budgetår på drygt 920 miljoner kronor till regeringens förfogande. Därutöver minskas anslaget också med 450 miljoner kronor som kan hänföras till en redovisningsteknisk förändring.

Medel har avsatts för ett reformerat studiestödssystem med början under år 2001.

Resurser har också avsatts för ett ökat antal studiestöd som svarar mot utbyggnaden inom högskolan.

3.3 Resultatbedömning

3.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området

Studiestöden bidrar till att de utbildningspolitiska målen kan nås. Studiefinansieringssystemet har bidragit till att utbyggnaden av den eftergymnasiala utbildningen och vuxenutbildningen har kunnat fortgå. Stöden har bidragit till ett högt deltagande i alla former av utbildning.

3.3.2 De viktigaste statliga insatserna inom området

Under år 1998 har 2,1 miljarder kronor utbetalats i studiebidrag till studerande i gymnasieskolan, 10,1 miljarder kronor utbetalats i bidrag till vuxenstuderande på grund- eller gymnasial nivå och 4,3 miljarder kronor till studenter på eftergymnasial nivå. Drygt 11 miljarder kronor har lånats ut i form av studielån.

3.3.3 Effekterna av de statliga insatserna

Tabell 3.3 Antal studerande och utbetalade belopp 1998

Anslagsnamn/anslagspost	Antal studerande	Utbetalda belopp (mkr) bidrag	Utbetalda belopp (mkr) lån
Studiehjälp m.m.	390 500	2 154	0
Studiemedel m.m.	411 500	4 914	10 507
- gymnasial nivå	113 800	1 086	2 171
-högskolenivå	266 300	3 497	7 150
-utlandsstudier	31 400	331	1 186
Vuxenstudiestöd m.m.	180 300	9 587	289
-Korttidsstudiestöd och internatbidrag	5 916	33	0
-Svux ¹	21 700 ³	741	165
-Svuxa ²	28 800	681	124
-Särskilt utbildningsbidrag	123 300	7 647	0
-Timersättning vid sårsvux	200	8	0
-Stipendier för basår till ungdomar under 20 år	370	4	0
Svux till studerande vid vissa lärarutbildningar	1 400	35	5
NT-svux ⁴	8800	481	123

Källa: Centrala studiestödsnämnden (CSN)

¹ Särskilt vuxenstudiestöd

² Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa

³ Varav 938 erhöll svux för högskolestudier (YTH)

⁴ Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar

Studiehjälpen

Antalet studerande som fått studiehjälp under år 1998 är i stort sett oförändrat mot tidigare år. Antalet studerande som fick det behovsprövade extra tillägget minskade i förhållande till föregående år.

Studiemedel

De senaste årens utbildningssatser på gymnasieskole- och högskolenivå har inneburit att antalet studerande och antalet studiemedelstagare ökat kraftigt under år 1998. Det totala antalet studerande som fick studiemedel steg med 7 % under det budgetåret. Den största ökningen bland studiemedelstagarna har skett på gymnasial nivå. Även antalet studenter som läser en kortare eller längre tid utomlands har ökat med 13,6 % från 27 700 till 31 400 studenter under 1998. 57 % av studiemedelstagarna på högskolenivå är kvinnor. Nära 60 % av studiemedelstagarna inom högskolan är under 25 år. Efterfrågan har minskat något under innevarande budgetår.

Vuxenstudiestöden

Regeringens satsning på kunskapslyftet och det särskilda utbildningsbidraget som startade höstterminen 1997 har även under budgetåret 1998 lett till en stor ökning av antalet studerande på grundskole- och gymnasieskolenivå. Inom vuxenstudiestödsområdet har antalet studerande med studiestöd ökat med 23 % jämfört med år 1997, vilket främst beror på att det särskilda utbildningsbidraget har utbetalats till drygt 123 300 personer. Syftet med det särskilda utbildningsbidraget är att rekrytera arbetslösa som saknar tre-årig gymnasiekompetens till vuxenutbildning. Det särskilda utbildningsbidraget är också öppet för en mindre andel anställda som under utbildningstiden ersätts på arbetsplatsen med en långtidsarbetslös.

Som ett resultat av tillkomsten av det något förmånligare stödet, särskilt utbildningsbidrag, har antalet studerande med särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa) minskat med ca 33 % och antalet studiestödstagare med särskilt vuxenstudiestöd (svux) minskat med 16 % under år 1998. För studier vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar fick 8 800 studerande särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) under år 1998, vilket är en ökning med 22 %.

Innevarande budgetår har efterfrågan på särskilt utbildningsbidrag minskat. Det är framförallt arbetslösa som ansökt om stödet i mindre omfattning än beräknat. Däremot är efterfrågan från arbetstagare större än tidigare. Utvecklingen bör ses i ljuset av att det särskilda utbildningsbidraget från 1 juli 1999 inte längre kan utbetalas mer än under maximalt 12 månader samt det förbättrade läget på arbetsmarknaden med en sjunkande öppen arbetslöshet och en ökande sysselsättning.

Återbetalning

Drygt 1,3 miljoner personer har för närvarande studielån. Läntagarnas skuld till CSN hade den 1 januari 1999 ett sammanlagt värde av ca 114,2 mdkr, varav lån beviljade fr.o.m. år 1989 utgjorde 68,9 mdkr. Vid utgången av år 2000 beräknas skuldstocken för lån tagna fr.o.m. år 1989 vara 91,1 mdkr, varav 11,6 mdkr är nyupplåning för kommande budgetår. Föregående år fick ca 290 000 låntagare anstånd med sin återbetalning. Av de anstånd som beviljades för lån tagna efter år 1989 beviljades nära 70 % till studenter som fortsätter studera.

I det nuvarande lånesystemet finns det risk för en ökning av de framtida avskrivningarna. Av-

skrivningarnas exakta omfattning är dock svår att förutsäga. Av CSN:s årsredovisning framgår att om antaganden görs om en god ekonomisk utveckling bedömer myndigheten att de osäkra fordringarna främst finns för lån över 300 000 kronor. De osäkra fordringarna beräknas, beroende på vilka antaganden som görs för den ekonomiska utvecklingen, att uppgå till mellan 4 och 35 miljarder kronor av nuvarande skuldstock.

3.3.4 Regeringens slutsatser

Studiestödssystemen har fungerat relativt väl som rekryteringsinstrument till de utbildningar som utbildningsväsendet erbjuder. Det finns dock brister i systemen, vilket bl.a. har beskrivits i betänkandet Sammanhållet studiestöd (SOU 1996:90). Regeringen kommer senare under hösten att lämna förslag om ett reformerat studiestödssystem som avses träda i kraft under år 2001.

Mot bakgrund av det som nämnts beräknas kostnaden för området under budgetåret 2000 till 21 miljarder kronor.

3.4 Anslag

A1 Studiehjälp m.m.

Tabell 3.4 Anslagsutvecklingen A1

Tusental kronor

1998	Utfall	2 153 716	Anslags- sparande	6 505
1999	Anslag	2 104 730	Utgifts- prognos	2 130 000
2000	Förslag	2 397 807		
2001	Beräknat	2 696 483		
2002	Beräknat	2 737 310		

De utgifter som belastar anslaget är studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg enligt 3 kap. studiestödslagen (1973:349). Vidare bekostas från anslaget - enligt särskild författning (CSNFS 1983:17) - ersättning till svenska elever utomlands för dagliga resor. Utgifterna på området är främst beroende av antalet 16 - 20 åringar som studerar i gymnasieskolor och motsvarande skolformer.

En jämförelse mellan anvisade medel för budgetåret 1998 och utfall visar ett underskott på nästan 40 miljoner kronor beroende på att utflö-

det av studiebidrag under år 1998 blev större än beräknat.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Studiebidrag

Studiehjälp lämnas för den del av läsår under vilken den studerande bedriver studier. Studiebidrag betalas i allmänhet ut för nio månader under ett år. Studiebidraget utbetalades med 750 kronor per månad under budgetåret 1998.

Under budgetåret 1998 betalades studiebidrag ut till ca 390 500 studerande. För budgetåret 1999 beräknar regeringen att ca 400 000 elever kommer att få studiebidrag.

Extra tillägg

Extra tillägg beviljas med 855 kronor, 570 kronor eller 285 kronor i månaden beroende på familjens ekonomiska situation. Extra tillägg lämnas liksom studiebidrag normalt för nio månader under ett år. Under budgetåret 1998 utbetalades extra tillägg till 26 200 studerande, en minskning med 12 % i förhållande till föregående år.

Inackorderingstillägg och kostnader för dagliga resor för studerande utomlands

Inackorderingstillägget beviljas i huvudsak till studerande utanför det offentliga skolväsendet (folkhögskolor, fristående skolor, riksinternat-skolor m.fl.) med lägst 1 190 kronor och högst 2 350 kronor per månad beroende på avståndet mellan hemmet och skolan. Under budgetåret 1998 fick 4 800 elever inackorderingstillägg. Kostnader för dagliga resor till och från skolan för studerande utomlands beräknas till 398 000 kronor under budgetåret 1999.

Slutsatser

Regeringens förslag: Studiebidraget i studiehjälpen skall höjas från 750 kronor till 850 kronor i månaden fr.o.m. 1 januari 2000.

Skälen till regeringens förslag: Under utgiftsområde 12 föreslår regeringen en höjning av det allmänna barnbidraget med 100 kronor per barn och månad fr.o.m. januari 2000. Som en följd av det föreslår regeringen även en höjning

av studiebidraget med motsvarande belopp. Kostnaden för höjningen uppgår till 260 miljoner kronor. Förslaget kräver en ändring av 3 kap. 6 § studiestödslagen (1973:349).

Enligt Statistiska centralbyråns befolkningsstatistik beräknas antalet 16 – 20 åringar vara i stort sett oförändrat under kommande budgetår.

Mot bakgrund av ovanstående beräknas kostnaden för budgetåret 2000 för studiehjälpen till 2,4 mdkr.

A2 Studiemedel m.m.

Tabell 3.5 Anslagsutvecklingen A2

Tusental kronor

1998	Utfall	10 067 259	Anslags- sparande	-146 166
1999	Anslag	9 964 780 ¹	Utgifts- prognos	8 351 510
2000	Förslag	9 806 499		
2001	Beräknat	11 461 152		
2002	Beräknat	13 053 625		

¹Varav 8 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1999.

Anslaget omfattar kostnader för dels studiemedel i form av studiebidrag, dels räntor och avskrivningar av studielån som ingår i studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd (svux) och särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa). Dessutom belastas anslaget av avskrivningar av studielån som ingått som en del i studiehjälpen enligt äldre bestämmelser samt av kostnader för avskrivning och inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti i enlighet med kungörelsen (1961:384) om avskrivning av lån för studier eller på grund av att låntagaren avlidit eller varit varaktigt betalningsoförmögen.

Studiemedelsanslaget är rättighetsstyrt och belastningen är beroende bl.a. av antalet studerande och lånebenägenheten. Även faktorer som konjunkturläget, ränteutvecklingen och prisbasbeloppet styr utgifterna på området. Ränteutgifterna styrs också av den ingående fordran som staten har på låntagarna. Antalet låntagare har ökat kraftigt under de senaste åren.

En jämförelse mellan anvisade medel och utfall för budgetåret 1998 visar ett underskott på 146,2 miljoner kronor. Prognosen för innevarande år visar att utgifterna kommer att bli ca 1,5 miljarder kronor lägre än vad som tidigare beräknats. Den främsta orsaken till minskningen är en redovisningsteknisk förändring som innebär att avräkningsprinciperna för CSN avseende an-

slaget A2 Studiemedel m.m. gjorts mer enhetliga. I stället för att som tidigare tillämpa både utgifts- och kassamässig avräkning för olika slag av utgifter under anslaget tillämpas efter förändringen enbart en kassamässig avräkningsprincip. Förändringen innebär att ca 1,1 miljarder kronor avräknas år 2000 i stället för år 1999. Motsvarande belopp har förts bort som indragning. Övriga minskningar förklaras främst av en något lägre efterfrågan på studiemedel.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under år 1998 fick drygt 411 500 studerande studiemedel. Detta är en ökning med 7 % i förhållande till föregående år. Det maximala beloppet för studiemedel är för närvarande 7 098 kronor per månad, varav 1 973 kronor är bidrag.

Under år 1999 tycks inte antalet studiemedeltagare öka i samma takt som antalet platser inom högskoleområdet men det finns en viss eftersläpning i systemet. Först under kommande budgetår förväntas utbyggnaden inom högskolan slå igenom helt på studiemedelsområdet. Enligt prognosen för innevarande år kommer antalet studerande som beviljas studiemedel för studier utomlands att öka.

Slutsatser

Regeringens förslag: Till den som påbörjat forskarutbildning före den 1 april 1998 skall studiemedel få lämnas för forskarutbildning enligt de föreskrifter i studiestödslagen (1973:349) som gällde före den 1 januari 1998. Detta skall dock endast gälla forskarutbildning som bedrivs under åren 2000 och 2001, om inte doktoranden har fått studiemedel för forskarutbildning redan för tid före den 1 januari 1998.

Skälen för regeringens förslag: Skälen för regeringens förslag finns redovisade under utgiftsområde 16 (avsnitt 5.4.2). Förslaget medför en ny övergångsbestämmelse till lagen (1997:1215) om ändring i studiestödslagen (1973:349).

Under fyraårsperioden 1997-2002 kommer antalet platser vid universitet och högskolor att utökas med 88 000 permanenta platser. Studiemedelsanslaget följer utvecklingen inom utbild-

ningssektorn. Anslaget påverkas av de satsningar riksdag och regering gör inom området. Under år 2000 utökas antalet högskoleplatser med 20 000, vilket bedöms öka efterfrågan på studiemedel. Under år 2001 kommer antalet högskoleplatser att utökas med ytterligare 10 000 platser. Vuxenutbildningen inom kunskapslyftet på grundskole- och gymnasieskolenivå kommer i stort att ligga kvar på samma nivå som 1999. Kostnaden för studiebidraget beräknas uppgå till 5,7 miljarder kronor under år 2000.

En stor del av anslagsbelastningen utgörs av räntekostnader till följd av att den totala skuldstocken ökar varje år och att återbetalningarna ännu är relativt små. Utgiften för räntor och avskrivningar beräknas uppgå till 4,1 miljarder kronor.

CSN:s totala upplåning från Riksgäldskontoret beräknas bli ca 79,4 mdkr vid utgången av år 1999 för studielån tagna fr.o.m. år 1989. För budgetåret 2000 beräknas ytterligare 11,7 mdkr lånas upp för studielån. Det samlade lånebehovet uppgår därmed till 91,1 mdkr för det kommande budgetåret.

Anslaget beräknas totalt till 9,8 mdkr för år 2000.

A3 Vuxenstudiestöd m.m.

Tabell 3.6 Anslagsutvecklingen A3

Tusental kronor

År	Slagslag	Beräknat	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
1998	Utfall	9 113 479		165 521 ²
1999	Anslag	9 590 878 ¹		8 686 000
2000	Förslag	8 195 998		
2001	Beräknat	9 966 587		
2002	Beräknat	8 796 460		

¹ Varav -100 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1999.

² Beloppet kan komma att revideras senare

De utgifter som belastar anslaget är korttidsstudiestöd, internatbidrag, särskilt vuxenstudiestöd (svux), särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa), timersättning vid sårsvux, särskilt utbildningsbidrag och stipendier för basår till ungdomar under 20 år.

En jämförelse mellan anvisade medel och utfall för budgetåret 1998 visar att anslaget har underskridits med 118,2 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Särskilt vuxenstudiestöd

Särskilt vuxenstudiestöd kan beviljas för studier på grundskole- och gymnasieskolenivå samt på högskolenivå för yrkesteknisk högskoleutbildning (YTH), specialpedagogexamen eller specialpedagogisk påbyggnadsutbildning och vissa utbildningar inom naturvetenskap och teknik (s.k. NT-utbildningar). De två sist nämnda redovisas under anslag A6 Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa lärarutbildningar och A7 Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. Svux är i första hand avsett för vuxenstuderande med kort tidigare utbildning som tar ledigt från sitt arbete för att studera. Under budgetåret 1998 fick nära 22 000 personer svux. I förhållande till år 1996 var det en minskning med ca 16 %. Anledningen är främst att de studerande valt att utnyttja det särskilda utbildningsbidraget eftersom det är ett ekonomiskt mer fördelaktigt studiestöd. Efterfrågan på stödet har ökat under innevarande budgetår.

Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa

För rätt till särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa) är det grundläggande villkoret att sökanden är helt eller delvis arbetslös. Antalet studerande som fick svuxa under budgetåret 1998 var nästan 29 000 personer, en minskning med drygt 33 % i förhållande till föregående år. Detta beror som tidigare nämnts på att studerande i högre grad sökt särskilt utbildningsbidrag. Beslutet att arbetslösa skall ges möjlighet att fortsätta studera med svuxa ett andra år har inte medfört att efterfrågan på stödet ökat under år 1998. Anledningen är främst att de studerande i stället valt att utnyttja det särskilda utbildningsbidraget även för det andra året eftersom det är ett ekonomiskt mer fördelaktigt studiestöd. Efterfrågan på svuxa har ökat under innevarande budgetår. En anledning till detta kan vara att möjligheten att få särskilt utbildningsbidrag ett andra år upphörde fr.o.m. 1 juli 1999.

Särskilt utbildningsbidrag

Särskilt utbildningsbidrag beviljas fr.o.m. höstterminen 1997 till arbetslösa mellan 25 och 55 år för studier på grundskole- eller gymnasieskolenivå. Bidraget motsvarar ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen vid arbetslöshet. Även an-

ställda kan i begränsad utsträckning och under vissa förutsättningar få stödet. Under hösten 1998 fick ca 123 300 personer det särskilda utbildningsbidraget varav ca 77 % var arbetslösa. Intresset för det särskilda utbildningsbidraget har varit stort och utbetalda medel under år 1998 uppgick till 7 647,1 miljoner kronor. Under år 1999 beräknas antalet studiestödstagare minska med ca 10 000 bl.a. till följd av att möjligheten att studera ett andra år med särskilt utbildningsbidrag upphört samtidigt som andelen anställda fyllt sin kvot av stödet under år 1999.

I avsikt att åstadkomma en effektivare hantering av handläggningen av ansökningar om särskilt utbildningsbidrag och för att lösa vissa problem har en departementspromemoria remitterats. I promemorian föreslogs att kommunerna skulle få avgöra vilka som skulle få särskilt utbildningsbidrag. På grund av en splittrad remissopinion har regeringen valt att inte gå vidare med frågan.

Korttidsstudiestöd och internatbidrag

Korttidsstudiestöd får beviljas till arbetstagare som deltar i studiecirklar, kurser inom komvux och statens skolor för vuxna samt i vissa s.k. korta kurser vid folkhögskolor. Stöd kan lämnas för studier i svenska, engelska och matematik på grundskole- och gymnasieskolenivå, för studier i samhällskunskap som motsvarar sådana moment som ingår i den kommunala vuxenutbildningen samt för studier som syftar till att utveckla handikappades färdigheter och kunskaper om handikappet. Korttidsstudiestödet ersätter förlorad arbetsförtjänst och uppgår till 75 kronor per timme.

Internatbidrag kan beviljas till deltagare i korta kurser vid folkhögskolor och vid statens skolor för vuxna för ovan nämnda studier. Bidraget, som kan beviljas både till arbetstagare och icke arbetstagare, är 327 kronor per dygn.

Under budgetåret 1998 betalades 33,3 miljoner kronor i korttidsstudiestöd och internatbidrag ut till nära 6 000 personer vilket är en minskning med drygt 42 % i förhållande till året innan. Orsaken till minskningen är främst att det under år 1997 förutom anslagna medel även förbrukades ingående reservationer.

Timersättning vid såröv

Timersättning beviljas till en studerande som deltar i vuxenutbildning för utvecklingsstörda (såröv) och som förlorar arbetsinkomst eller arbetslöshetsersättning på grund av detta. År

1998 var antalet deltagare i såröv med tim ersättning 200 personer.

Stipendier för basår till ungdomar under 20 år

Ett stipendium på 10 000 kronor kan utbetalas till alla som genomfört ett basår med inriktning mot naturvetenskap eller teknik inom kommunal vuxenutbildning eller statens skolor för vuxna. Under år 1998 har 370 personer fått stipendiet, vilket är 630 personer färre än beräknat. Prognosen för år 1999 är att ca 450 personer kommer att erhålla ett stipendium för studier under läsåret 1998/99.

Regeringen anser att stipendier för basår skall kunna lämnas även för läsåret 1999/2000.

Slutsatser

Kunskapslyftet har medfört att antalet studerande inom vuxenutbildningen ökat och därmed har även efterfrågan på vuxenstudiestöd ökat under budgetåret 1998. Minskningen av efterfrågan under nuvarande budgetår bedöms att kvarstå år 2000 på grund av en minskad efterfrågan på det särskilda utbildningsbidraget till följd av att det från 1 juli 1999 inte längre utbetalas mer än under maximalt 12 månader. Dessutom gör regeringen bedömningen att efterfrågan minskar p.g.a. en sjunkande arbetslöshet. Skulle det visa sig att efterfrågan överstiger prognosen för år 2000 finns det på anslaget beräknade anslagssparande från innevarande budgetår på drygt 920 miljoner kronor till regeringens förfogande. Därutöver minskas anslaget också med 450 miljoner kronor som kan hänföras till en redovisningsteknisk förändring.

För budgetåret 2000 beräknas att ungefär lika många vuxenstuderande som 1999 kan få ett vuxenstudiestöd. Utfallet för år 1998 och prognosen för innevarande år visar på svårigheten att bedöma om medlen för de olika vuxenstudiestöden, som delvis överlappar varandra, motsvarar efterfrågan.

Mot bakgrund av ovanstående beräknas kostnaden för budgetåret 2000 för vuxenstudiestöden till 8,2 miljarder kronor. I anslaget ingår statlig ålderspensionsavgift som beräknats till 744 099 000 kronor för år 2000.

A4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tabell 3.7 Anslagsutvecklingen A4

Tusental kronor

1998	Utfall	34 905	Anslags- sparande	30 740
1999	Anslag	65 718	Utgifts- prognos	40 000
2000	Förslag	67 242		
2001	Beräknat	68 516		
2002	Beräknat	69 882		

Under detta anslag beräknar regeringen medel för

- bidrag enligt förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan för kostnader för resor och boende för döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro samt för elever vid Rh-anpassad gymnasial utbildning i Göteborg, Kristianstad, Stockholm och Umeå,
- utgifter enligt förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar för kostnader för dels anordnandet av sådan utbildning, dels deltagande i sådan utbildning.

De huvudsakliga faktorer som styr utgifterna på området är antalet elever. Enligt förslag från sjuk- och arbetsskadekommittén (SOU 1996:113) bör bl.a. åldersgränsen för rätt till förtidspension/sjukbidrag ändras. Den nuvarande åldersgränsen innebär att en del av eleverna vid riksgymnasierna kan uppbära förtidspension/sjukbidrag. Detta förhållande kan komma att påverkas av ställningstaganden till en eventuell ändring av denna åldersgräns. Förslaget bereds för närvarande i Regeringskansliet. Vid beslut enligt nämnda förordningen om bidrag till vissa funktionshindrade elever tas hänsyn till om eleven uppbär förtidspension/sjukbidrag. Budgeteringen under anslaget utgår från att ersättning skall ges till eleverna enligt förhållandet att ingen elev uppbär sådan förmån vilket förklarar anslagssparandet. Utgifterna enligt förordningen om teckenspråksutbildning för vissa föräldrar har beräknats för ca 800 deltagare. Ett visst anslagssparande har uppstått till följd av successiv uppbyggnad under det första året.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under år 1998 har 364 personer fått bidrag enligt förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan. Det är en ökning med nästan 10 % i jämförelse med år 1997. Under förutsättning av oförändrade regler bedöms efterfrågan ligga på samma nivå de kommande tre åren.

Bidrag enligt förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar har under år 1998 omfattat ca 400 föräldrar. Det är färre än vad som planerades beroende på att utbildningsanordnarna har behövt tid för att förbereda sig och för att rekrytera deltagare. Utgiftsutvecklingen indikerar på att ett ökat medelsbehov kan uppstå vid full utbyggnad.

Regeringens förslag i propositionen Elever med funktionshinder - ansvar för utbildning och stöd (prop. 1998/99:105) berör bl.a. riksrekryterande gymnasial utbildning för vissa elever med funktionshinder. Förslagen innebär dock att grunden för medelsberäkningen under detta anslag blir oförändrad.

Verksamhet som berättigar till stöd enligt förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar har ännu inte gett erfarenheter som ger grund för ny bedömning av medelsbehovet.

Slutsatser

Regeringen beräknar medelsbehovet under anslaget för åren 2000, 2001 och 2002 till oförändrad nivå i fast penningvärde i förhållande till år 1999.

I anslaget ingår statlig ålderspensionsavgift som beräknats till 1 089 000 kronor för år 2000.

A5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tabell 3.8 Anslagsutvecklingen A5

Tusental kronor

1998	Utfall	20 853	Anslags-sparande	692
1999	Anslag	23 534	Utgifts-prognos	23 500
2000	Förslag	23 935		
2001	Beräknat	24 390		
2002	Beräknat	24 878		

Anslaget omfattar utgifter för stöd till produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker. Anslaget disponeras av Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB) som i samverkan med andra bibliotek skall förse synskadade och andra läshandikappade med litteratur. Anslaget är beroende av studerandeantalet.

En jämförelse mellan budget och utfall år 1998 visar ett överskott om ca 2,9 miljoner kronor. Antalet läshandikappade högskolestuderande som utnyttjade TPB studielitteraturservice ökade med 6 % år 1998 i förhållande till föregående år. Antalet högskoleplatser ökar även fortsättningsvis, vilket kan medföra att fler funktionshindrade studenter kommer att behöva litteratur.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Antalet studerande med behov av anpassad studielitteratur har ökat avsevärt under senare år. Regeringen har under föregående budgetår anpassat medelstilletdelningen till det ökade studerandeantalet. Antalet synskadade och funktionshindrade högskolestuderande förväntas fortsätta att stiga något. TPB kommer under treårsperioden att överföra mellan 7 000 och 8 000 analoga talbokstitlar till digitalt format. Prognosen för år 1999 visar att anslaget kommer att förbrukas i sin helhet. Kostnader för produktion av studielitteratur för studerande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker beräknas till 23,9 miljoner kronor för budgetåret 2000. TPB bör få bemyndigande att beställa sådan produktion av studentlitteratur som förfaller till betalning under budgetåret 2001 till ett belopp av 3 miljoner kronor.

Tabell 3.9 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser A5

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräkn.	2001 beräkn.	2002 beräkn.
Utestående förpliktelser vid årets början ¹	864	2 499	1 000	3 000	3 000
Nya förpliktelser	22 488	22 000	27 000		
Infriade förpliktelser ^{1,2}	-20 853	-23 500	-25 000	-3 000	-3 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	2 499	999	3 000		
Erhållet/föreslagen bemyndiganderam	6 000	1 000	3 000		

¹Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser

²Förpliktelser till följd av utnyttjade bemyndiganden

Slutsatser

Resursbehovet förväntas vara stabilt under treårsperioden. Anslaget beräknas till 23,9 miljoner kronor år 2000, till 24,4 miljoner kronor år 2001 och till 24,9 miljoner år 2002.

A6 Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa lärarutbildningar

Tabell 3.10 Anslagsutvecklingen A6

Tusental kronor

1998	Utfall	47 765	Anslags-sparande	1 879
1999	Anslag	66 238	Utgifts-prognos	57 000
2000	Förslag	69 642		
2001	Beräknat	70 943		
2002	Beräknat	72 337		

Anslaget omfattar utgifter för vuxenstudiebidrag till studerande vid utbildning som leder till specialpedagogexamen samt vid påbyggnadsutbildning till sådan examen. Studerande som antas till utbildningen har i princip rätt till stödet. En jämförelse mellan budget och utfall år 1998 visar att utbetalningarna och antalet studerande varit något högre än beräknat.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under budgetåret 1998 erhöll omkring 1 400 studerande särskilt vuxenstudiestöd vid vissa lärarutbildningar. Antalet studerande har varit i princip oförändrat under de senaste åren.

Slutsatser

Studerandeantalet bedöms ligga på konstant nivå även de kommande budgetåren och anslaget är beräknat utifrån detta. Anslaget för år 2000 är beräknat för samma antal studerande motsvarande 69,6 miljoner kronor.

I anslaget ingår statlig ålderspensionsavgift som beräknats till 6 337 000 kronor för år 2000.

A7 Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar

Tabell 3.11 Anslagsutvecklingen A7

Tusental kronor

1998	Utfall	481 032	Anslags- sparande	-6 394
1999	Anslag	539 197	Utgifts- prognos	532 800
2000	Förslag	420 324		
2001	Beräknat	245 028		
2002	Beräknat	78 976		

Anslaget omfattar kostnader för vuxenstudiestöd enligt förordningen (1995:819) om vissa naturvetenskapliga och tekniska högskoleutbildningar med särskilt vuxenstudiestöd m.m. Endast studerande som har rätt till särskilt vuxenstudiestöd kan antas till utbildningarna. Utfallet för år 1998 visar ett underskott på 6,4 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Hösten 1998 skedde den fjärde och sista antagningen till s.k. NT-utbildning. Samtliga 9 000 nybörjarplatser inom NT-satsningen har utnyttjats i och med den sista antagningen. Antalet studerande minskar därefter successivt.

Slutsatser

Anslaget styrs av antalet studerande med NT-svux. Volymerna antas nå sin kulmen under år 1999 för att därefter successivt avta till utgången av år 2002. Anslaget beräknas till 420 miljoner kronor år 2000, till 245 miljoner kronor år 2001 och till 79 miljoner kronor år 2002.

I anslaget ingår statlig ålderspensionsavgift som beräknats till 38 246 000 kronor för år 2000.